

EQUIP DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE L'ÀMBIT JUDICIAL, *Manual de llenguatge judicial*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia i Interior, 2003. 212 p. ISBN 84-393-6204-8

Per facilitar l'ús de la llengua catalana com a llengua de treball i de comunicació habitual a l'Administració de justícia, cal garantir i difondre el coneixement de la llengua catalana i dels llenguatges d'especialitat que utilitzen els diversos professionals al servei d'aquesta Administració. En aquest sentit, el Departament de Justícia ha dut i duu a terme moltes actuacions en el camp de la formació, l'elaboració i la difusió de recursos lingüístics especialitzats, és a dir, propis del llenguatge jurídic com ara el *Manual* que ressenyem.

El títol de l'obra que avui comentem, *Manual de llenguatge judicial*, ens suggereix d'entrada que el llenguatge jurídic presenta variació interna: podríem parlar del llenguatge legislatiu, del notarial i del judicial, per exemple. Ara bé, aquesta variació interna es torna homogènia a l'hora de definir amb criteris lingüístics el model de llengua que usen els professionals de les diferents branques del dret, perquè en definitiva, tot és llenguatge jurídic. Així, el llenguatge jurídic és el llenguatge tècnic propi del món del dret, i aquest, segons l'especialitat de les diferents professions (gabinets d'advocats, jutjats, notaries...), utilitza uns documents i uns recursos específics, que ens perme-

ten identificar cada camp d'activitat, com ara el judicial.

El *Manual de llenguatge judicial* és una obra eminentment pràctica, adreçada a l'Administració de justícia, que s'estructura en els cinc apartats següents: criteris de redacció, vocabulari de dubtes, convencions, documentació judicial i bibliografia. És, com diuen els autors, una eina bàsica i de consulta, que se centra de manera exclusiva en la llengua escrita, atesa la gran quantitat de textos escrits que genera l'activitat de l'Administració de justícia. Tot i això, una part dels criteris de l'apartat general dedicats a la redacció pot ser útil a la vegada per a la llengua oral (les recomanacions de claredat, concisió, respecte i no afalac, per exemple).

EL MODEL DE LLENGUA

El primer bloc, criteris de redacció, fa referència a aspectes generals que defineixen el model de llenguatge jurídic català: la formalitat, la claredat i la concisió. Aquests aspectes són presentats de manera pràctica i gens teòrica. És a dir, la voluntat del *Manual* no és definir què significa per al llenguatge judicial la formalitat, la claredat o la concisió. Aquestes característiques

ja estan definides i fixades (recordeu tota la tasca feta per la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu,¹ l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i els serveis lingüístics de diferents organismes administratius, acadèmics i professionals). El *Manual* segueix aquests criteris d'estil, els identifica breument i de seguida ens ofereix les estratègies lingüístiques adequades.

Dir que el llenguatge jurídic ha de ser clar (per als ciutadans), concís i precís (per als especialistes) és un primer pas en la definició d'un model de llengua, però acte seguit cal identificar quins recursos o criteris lingüístics hem de fer servir per aconseguir-ho. Al llarg d'aquest apartat i del següent, el vocabulari de dubtes, els exemples tenen un paper fonamental. Tenen la virtut de ser un instrument molt clar per exposar: de què parlem (*de la necessitat d'identificar l'emissor*, per ex.); quins apartats del discurs tenen a veure amb aquesta funció (*el subjecte, les formes verbals triades, la veu activa o passiva*), i quins exemples d'ús considerem que són una bona pràctica. Els exemples, doncs, són el fil conductor de totes les recomanacions i compleixen les funcions següents:

- Identificar el problema
Us prego que accepteu aquest exhort, gràcia que espero obtenir del recte procedir de Vostra Il·lustríssima.
Notifiqui's aquesta resolució a les parts.
- Fer comprendre el problema a partir d'un altre exemple paral·lel o oposat, igualment inadequat
Col·lega, t'encolomo aquest exhort. Fes via i no t'hi arrepengis. Apa-li! S'ha decidit començar demà mateix les vacances. (Per: *He decidit començar demà mateix les vacances.*)
- Identificar els aspectes concrets de l'exemple que presenten problemes
~~*Us prego que accepteu aquest exhort, gràcia que espero obtenir del recte procedir de Vostra Il·lustríssima.*~~
~~*Notifiqui's aquesta resolució a les parts.*~~
- Presentar la solució adequada
Us demano que accepteu aquest exhort.
Notifiquen aquesta resolució a les parts.

1. La Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (1986-2001) va iniciar la seva tasca d'estudi i de definició del llenguatge administratiu i jurídic català l'any 1981. Formalment no va ser creada fins l'any 1986, com a òrgan assessor de la Direcció General de Política Lingüística en matèria de llenguatge administratiu i jurídic. Estava integrada per experts en llenguatge administratiu i jurídic, i per professionals del dret dels diferents sectors: jurídic, judicial i universitari.

En aquest bloc, trobem recomanacions sobre com cal identificar els diferents interlocutors, l'ús que hem de fer dels tractaments protocol·laris, indicacions per evitar el sexismes en el llenguatge, estratègies per redactar de forma lògica i clara, qüestions gramaticals que o bé presenten problemes (ús del gerundi, la conjunció *que*, els pronoms *en* i *hi*, per exemple), o bé són pròpies del model de llenguatge jurídic català (redacció en veu activa, ús de la perífrasi d'obligació, per exemple). Són recomanacions coherents amb els canvis d'actitud i de cultura propis d'un estat modern de dret, que contribueixen a la modernització del llenguatge de la justícia.

LA INTERFERÈNCIA

La història, l'economia i la política són determinants per a qualsevol llengua i per a qualsevol llenguatge d'especialitat. La història de la llengua catalana com a llengua d'expressió jurídica ha viscut, com sabem, moments molt diferents (desenvolupament normal, substitució i recuperació). Tot i que avui la situació política i sociolingüística ha canviat positivament, en l'àmbit del dret i de l'Administració de justícia, la situació de la llengua catalana encara és deficitària i encara cal vèncer força obstacles. Des d'un punt de vista lingüístic, aquests obstacles (professionals del dret

formats en castellà o que desconeixen el seu llenguatge d'especialitat en català; disponibilitat insuficient de la versió catalana de tot el marc legal de referència bàsica, per exemple) fan que la interferència de la llengua castellana sigui constant en les comunicacions en català pròpies d'aquest àmbit d'especialitat. Per aquest motiu, és a dir, perquè es tracta de formar en català persones que ja coneixen el llenguatge judicial en castellà, el *Manual* parteix d'aquesta realitat i la majoria de casos que tracta tenen a veure amb les diferències d'estil i de gramàtica que presenten el català i el castellà jurídics.

El vocabulari de dubtes, el segon apartat d'aquesta publicació, recull i comenta per ordre alfabètic unes setanta entrades, entre termes i expressions, que habitualment s'usen malament. En molts casos, la interferència amb el castellà és a la base del problema. Com diuen els mateixos autors, l'ús incorrecte és degut a diversos factors: paraules que es confonen per proximitat (*terme/termini*); paraules que presenten problemes sintàctics (*recórrer, acompanyar*), i paraules de la llengua general que no s'usen bé en llenguatge judicial (*interessar, contemplar*).

LES CONVENCIONS

El tercer capítol del *Manual* està dedicat a les convencions: abrevia-

cions (recomanacions d'ús i llista), majúscules i minúscules, signes de puntuació i tractaments protocol·laris (llista). En tots els casos, el *Manual* presenta les formes més habituals i pròpies dels textos judicials. Com en la resta d'apartats, totes les recomanacions s'exposen de manera clara, senzilla i ben exemplificada.

ELS DOCUMENTS

La documentació judicial constitueix l'apartat més extens del *Manual* (64 p.). En aquest capítol, a tall d'introducció, hi ha uns criteris generals que afecten tota la documentació, com són ara les indicacions per identificar els jutjats, les parts, els assumptes, els documents; les recomanacions per escriure les adreces, les dates i les signatures. Acte seguit, trobem per ordre alfabètic els onze documents següents: acta, citació, diligència, edicte, exhort, interlocutòria, manament, ofici, proposta de resolució, provisió i sentència.

Seguint un esquema pròxim al sistema de difusió dels models de documents administratius i jurídics que va fixar la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu, cada document consta de la definició, el marc legal que cal aplicar-hi, els criteris de redacció específics (els generals ja s'han exposat al primer capítol), un model esquemàtic que n'identifica els diferents blocs d'in-

formació i un model d'ús o exemple concret de redacció. Aquest capítol és el nucli del *Manual*, perquè resol de manera sistemàtica cada document. En aquest apartat es posen en pràctica totes les recomanacions que afecten cada document. Els exemples que ens proporciona aquesta obra són l'expressió concreta del model de llenguatge jurídic català, adaptat a la realitat del nostre temps i a la nostra societat: un llenguatge modern, senzill, simplificat, i a la vegada respectuós i precís.

El *Manual de llenguatge judicial* és, sens cap mena de dubte, una obra de consulta i formació molt útil tant per al personal al servei de l'Administració de justícia, com per als estudiants de dret o per als professionals d'altres branques de l'àmbit jurídic. És una eina bàsica, amena i didàctica, que contribueix a la difusió i a la implantació del model de llenguatge jurídic propi de l'àmbit judicial, i a la millora de la qualitat de les comunicacions d'aquest àmbit professional.

Per acabar, vull felicitar totes les persones que han fet possible aquesta publicació i desitjar que l'Administració de justícia s'identifiqui amb el model de llenguatge judicial que difon el *Manual*, i l'usi com a forma d'expressió habitual, perquè aquesta en serà la millor garantia d'èxit.

Marta XIRINACHS

HERBERS, Klaus (Hg.): *Libellus Sancti Jacobi: Auszüge aus dem Jakobusbuch des 12. Jahrhunderts, ins Deutsche übertragen und kommentiert von Hans-Wilhelm Klein (†) und Klaus Herbers*. Tübingen: Narr, 1997 (Jakobus-Studien; Bd. 8), ISBN 3-8233-4008-5, 150 S.

Für Katalonien bedeutungsvoll ist die Handschrift des *Liber Sancti Jacobi*, die im katalanischen Zisterzienserkloster Ripoll im Jahre 1173 entstand und die zur Datierung vieler Wundererzählungen vonnöten ist. Auf diese Handschrift verweist der Mittelalterhistoriker Klaus Herbers des öfteren in seinem Buch *Libellus Sancti Jacobi*, das im Folgenden besprochen wird.

Herbers hat sich mit seinen bahnbrechenden Jakobus-Forschungen international einen Namen gemacht: Zuerst mit seiner 1984 erschienenen Dissertation *Der Jakobuskult des 12. Jahrhunderts und der „Liber Sancti Jacobi“: Studien über das Verhältnis zwischen Religion und Gesellschaft im hohen Mittelalter*,¹ dann als Mitherausgeber der Reihe der Jakobus-Studien, die im Auftrag der Deutschen St. Jakobus-Gesellschaft im Gunter Narr Verlag herausgegeben werden. Hier sind noch folgende lesenswerte Studien anzuführen: „Via peregrinalis“, in: *Europäische Wege der Santiago-Pilgerfahrt* (Bd. 2, 1993), S. 1-25, sowie gleichfalls „Frühe Spuren des Jakobuskultes im alemannischen Raum (9.-11. Jh.): von Nordspanien bis zum Bo-

densee“, in: *Der Jakobuskult in Süddeutschland: Kulturgeschichte in regionaler und europäischer Perspektive* (Bd. 7, 1995), S. 3-27.

Im achten Band dieser Jakobus-Studien legt Klaus Herbers, gestützt auf Vorarbeiten des 1992 verstorbenen Romanisten Hans-Wilhelm Klein, wichtige Passagen des *Liber Sancti Jacobi* in deutscher Übersetzung vor. Er hat das Buch aber nicht *Liber*, sondern *Libellus* genannt, weil es sich um eine Kurzfassung der wichtigsten Textpassagen handelt. Dies führt er auf die mittelalterliche Tradition der *Libelli* zurück, die dadurch, dass sie in den Vernakulärsprachen tradiert wurden, die europäische Breitenwirkung des hochmittelalterlichen Jakobuskultes vorantrieben. Im späten Mittelalter gesellten sich volkstümliche Reiseführer hinzu, wie beispielsweise derjenige Hermann Kuenigs von Vach *Die Strass zu sant Jacob in warheyt gantz erfahren*. Zu Recht führt Herbers an, dass es damals wie heute darum gehe, die wichtigsten Teile des Jakobusbuches einer breiten Öffentlichkeit zugänglich zu machen (S. 12). Er schließt für den deutschen Sprachraum nunmehr

1. Wiesbaden: Steiner (Historische Forschungen; Bd. 7).